

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 265/2022-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], všetci [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Pollákom, Aleja slobody 1890/5, Dolný Kubín, proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 15Co/43/2021 z 29. septembra 2021 a postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 12. januára 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhujú zrušiť a vrátiť vec krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia v procesnom postavení žalovaných sú sporovou stranou v konaní vedenom Okresným súdom Ružomberok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4C/33/2006 o určenie vecného práva prechodu k nehnuteľnosti v ich vlastníctve vydržaním alebo žiadajú (alternatívny petit v bode V) zriadenie takého vecného bremena okresným súdom, ak vecné bremeno nevzniklo vydržaním. Okresný súd čiastočným rozsudkom zo 17. marca 2016 vyhovel žalobe v bode I, keď určil, že v prospech žalobcov ako vlastníkov susednej nehnuteľnosti existuje právo prechodu zodpovedajúce vecnému bremenu k nehnuteľnosti vo vlastníctve sťažovateľov v tam popísanom rozsahu, ktoré vzniklo vydržaním. Krajský súd v odvolacom konaní

predmetný čiastočný rozsudok okresného súdu potvrdil rozsudkom č. k. 14Co/313/2016 z 3. októbra 2017. Najvyšší súd v dovolacom konaní rozsudok krajského súdu z 3. októbra 2017 uznesením č. k. 3Cdo 37/2018 zo 16. októbra 2018 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na nové rozhodnutie. Po vrátení veci krajský súd vydal rozsudok č. k. 14Co/44/2019 z 28. mája 2019 čiastočný rozsudok okresného súdu zo 17. marca 2016 zmenil tak, že žalobu v tejto časti (určenie existencie práva prechodu vydržaním, pozn.) zamietol. Konanie o alternatívnom petite žalobcov, teda v časti zriadenia vecného bremena súdom, pokračuje na súde prvej inštancie.

3. Okresný súd samostatným uznesením č. k. 4C/33/2006 z 8. apríla 2016 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil sťažovateľom (žalovaným v konaní) strpieť prechod a prejazd v stanovenom rozsahu cez nehnuteľnosť v ich vlastníctve. Toto neodkladné opatrenie bolo potvrdené uznesením krajského súdu č. k. 14Co/312/2016 z 13. júna 2016. Krajský súd doplniacim rozsudkom č. k. 17Co/142/2019 z 15. októbra 2019 doplnil svoj rozsudok č. k. 14Co/44/2019 z 28. mája 2019 o výrok, ktorým ponechal v platnosti predbežné opatrenie okresného súdu z 8. apríla 2016 do právoplatného skončenia konania vo veci samej vedenej okresným súdom pod sp. zn. 4C/33/2006.

4. Sťažovatelia podaním z 23. marca 2021 navrhli zrušenie nariadeného neodkladného opatrenia, pretože dôvody na jeho nariadenie odpadli. O tomto návrhu rozhodol okresný súd uznesením č. k. 4C/33/2006 z 22. apríla 2021 tak, že zrušil výrok III neodkladného opatrenia (prejazd mechanizmov potrebný pre stavebné účely, pozn.), pretože už netrvá potreba tohto prejazdu, a v ostatnom návrh na zrušenie zamietol s odôvodnením, že sťažovatelia v konaní nepreukázali tvrdenia o tom, že žalobca nadobudol inú nehnuteľnosť susediacu s jeho nehnuteľnosťou, cez ktorú si môže vybudovať prístup. Okresný súd uviedol, že neodkladné opatrenie bolo nariadené vo vzťahu k obom alternatívne formulovaným petitom žaloby žalobcov, pričom o návrhu na konštitutívne rozhodnutie súdu o zriadení vecného bremena ešte konanie prebieha a skutkové a právne dôvody trvania neodkladného opatrenia vo väzbe na toto rozhodovanie pretrvávajú.

5. Sťažovatelia podali odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 15Co/43/2021 z 29. septembra 2021 tak, že odvolaním napadnutý výrok II (zamietnutie návrhu vo zvyšnej časti, pozn.) potvrdil. V odôvodnení uviedol, že dosiaľ bolo primárne rozhodnuté len o bode I petitu žaloby žalobcov čiastočným rozsudkom. Naďalej prebieha konanie o zvyšku žaloby. Preto nemožno dospieť k záveru, že nariadené neodkladné opatrenie je potrebné zrušiť podľa § 335 ods. 1 Civilného sporového poriadku z dôvodu skončenia konania vo veci samej. Zo strany žalovaných nebolo preukázané, že došlo k odpadnutiu dôvodov na jeho nariadenie.

II.

Sťažnostná argumentácia

6. Zo sťažnostnej argumentácie sťažovateľov vyplýva, že podľa ich názoru všeobecné súdy v rozpore so zákonnou úpravou podmienok pre nariadenie a trvanie neodkladných opatrení rozhodli o ponechaní v platnosti a účinnosti výroku II a IV uznesenia okresného súdu č. k. 4C/33/2006 z 8. apríla 2016 napriek tomu, že i) žaloba žalobcov je v časti, pre ktorú bolo pôvodne nariadené predbežné opatrenie, právoplatne zamietnutá, ii) dôvody, pre ktoré bolo predbežné opatrenie nariadené, odpadli a iii) podmienky pre ďalšie trvanie účinkov predbežného opatrenie po právoplatnosti rozsudku krajského súdu č. k. 14Co/44/2019-1505 z 28. mája 2019 neboli splnené

najmä z dôvodu neosvedčenia existencie trvania nároku žalobcov, ktorému sa mala poskytnúť právna ochrana formou neodkladného opatrenia. Nesprávnym postupom a napadnutým rozhodnutím tak podľa názoru sťažovateľov došlo k zásahu do ich základného práva vlastníť majetok. Pokiaľ bola žaloba o určenie práva, ktorému zodpovedá vecné bremeno vydržaním, právoplatne zamietnutá a predmetom konania malo ostať iba určenie práva, ktorému zodpovedá vecné bremeno za primeranú náhradu, potom ďalším trvaním účinkov predbežného opatrenia dochádza k nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva sťažovateľov bez zákonnej opory, nie vo verejnom záujme a bez náhrady. Všeobecné sudy napadnutými uzneseniami prekročili nutnú mieru prejudikovania výsledku konania v ostávajúcej časti, pretože existencia nároku žalobcov na prechod po nehnuteľnostiach žalovaných je od počiatku sporná a nutnosť zriadenia vecného bremena v rozsahu, ktorý vyplýva z obsahu uznesenia okresného súdu z 8. apríla 2016, má byť predmetom dokazovania na súde. Napriek tomu, že žaloba žalobcov bola v časti návrhu na určenie vecného bremena z titulu vydržania právoplatne zamietnutá a vo vzťahu k tomuto návrhu bolo neodkladné opatrenie nariadené, dosiaľ nebolo rozhodnuté o jeho zrušení a vo vzťahu k vlastníctvu sťažovateľov je v katastri nehnuteľností evidovaná obmedzujúca poznámka. Dôvody, pre ktoré bolo nariadené, neexistujú a nie je ani dôvod, aby pretrvávali jeho účinky.

7. Hmotnoprávne podmienky pre zriadenie vecného bremena musia byť splnené kumulatívne a vo vzťahu k zostávajúcej časti žaloby nie je splnená podmienka, že prístup žalobcov nie je možné zabezpečiť inak, pretože môže využiť iné pozemky vo svojom vlastníctve na zriadenie prístupu k nehnuteľnosti. Sťažovatelia sú tohto názoru, že nejde o alternatívne formulovaný petit žaloby, a je len právnym alibizmom, akoby skúšal, či sa vecného bremena domôže z titulu vydržania alebo zriadenia. Sťažovatelia sa domnievajú, že ak bol návrh na určenie vecného bremena zamietnutý, už sa o druhej eventualite ani nemá konať, alebo má byť zamietnutý aj návrh na zriadenie vecného bremena. Čiastočným rozsudkom vyhovel pôvodne okresný súd celej žalobe a jeho následnou zmenou a zamietnutím prvého petitu žaloby odpadol dôvod na ďalšie trvanie neodkladného opatrenia.

8. Sťažovatelia ďalej namietajú, že neexistuje nevyhnutná potreba úpravy pomerov neodkladným opatrením, pretože *«je zrejmé, že žalobca v rade 1/ má prístup k nehnuteľnostiam vo svojom vlastníctve a teda aj k pozemku, na ktorom plánuje výstavbu dreveného prístrešku priamo z „hlavnej“ cesty. Je teda zrejmé, že terénne práce potrebné k vybudovaniu prístrešku je možné zrealizovať aj iným spôsobom ako to je uvedené v návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.»*. Sťažovatelia poukázali na to, že bolo možné vybudovať vjazd z hlavnej cesty na nehnuteľnosť vo vlastníctve tretej osoby (nehnuteľnosť susediaca so žalobcovou, pozn.), a preto je fakticky možné zriadiť vjazd z tejto komunikácie aj na nehnuteľnosť žalobcu ako prístup k jeho rodinnému domu a garáži. Sťažovatelia podľa svojho tvrdenia majú vedomosť, že žalobca kúpou nadobudol nehnuteľnosť prilahlú k hlavnej ceste susediacu s jeho domom a garážou, cez ktorú si môže zriadiť prístup. Tieto pozemky boli odkúpené práve pre účely zriadenia prístupu k rodinnému domu žalobcu, čo však nezrealizoval. Pretrvávanie účinkov neodkladného opatrenia preto neprimerane a nezákonne zasahuje do ich vlastníckeho práva. Napadnuté uznesenie krajského súdu považujú sťažovatelia za arbitrárne, vybočujúce z doterajšej súdnej praxe a rozporné s účelom a zmyslom predbežného opatrenia.

III. Predbežné prerokovanie sťažnosti

9. Podstatou sťažnosti je namietané porušenie práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ako aj vlastníckeho práva sťažovateľov, ktoré vzhládli v zamietnutí ich návrhu na zrušenie neodkladného opatrenia, napriek tomu, že podľa ich názoru nie sú splnené zákonné podmienky trvania neodkladného opatrenia jednak z dôvodu, že žaloba bola v časti právoplatne zamietnutá, a jednak z dôvodu, že nie je nevyhnutné využívať na prechod pozemok v ich vlastníctve, keďže žalobca má inú možnosť zriadenia prístupu.

10. Ústavný súd v úvode pripomína, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a právnych názorov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné sudy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

11. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07).

12. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia v súvislosti s právnym posúdením ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí takú interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany všeobecného súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, už absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého rozhodnutia krajského súdu však k takémuto záveru nedospel.

13. Ústavný súd konštantne judikuje, že i procesné nemeritórne rozhodnutia musia mať svoj zákonný podklad a odôvodnenie v rozsahu zodpovedajúcom minimálnym štandardom pre konkrétny druh a účel rozhodnutia. V prejednávanvej veci však nezistil taký výklad a aplikáciu relevantných právnych ustanovení, ktorých účinky by boli nezlučiteľné s označenými právami sťažovateľov alebo ktoré by popierali samotný obsah a zmysel aplikovaných noriem. Okresný súd v spojení s krajským súdom riadne a konzistentne, teda ústavne akceptovateľným spôsobom, odôvodnili, prečo považuje za splnené podmienky pre ďalšie trvanie neodkladného opatrenia (pokračovanie v konaní o zriadenie vecného bremena), aj s poukazom na to, že sťažovatelia nepreukázali v konaní o ich návrhu tvrdené zmenené okolnosti, teda že potreba dočasnej úpravy pomerov odpadla.

14. Ústavný súd považuje za vhodné upriamiť pozornosť na rozdiel medzi zákonnými podmienkami pre nariadenie neodkladného opatrenia (upravené v § 324 a nasl. CSP) a hmotnoprávnymi

podmienkami pre konštitutívne zriadenie vecného bremena práva prechodu (upravené v § 151o OZ), pretože sťažnostná argumentácia tento rozdiel stiera a podmienky stotožňuje.

„Podľa § 325 ods. 1 CSP neodkladné opatrenie môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená.

Podľa § 325 ods. 2 písm. d) CSP neodkladným opatrením možno strane uložiť najmä, aby niečo vykonala, niečoho sa zdržala alebo niečo znášala...

Podľa § 334 CSP súd na návrh neodkladné opatrenie zruší, ak odpadnú dôvody, pre ktoré bolo nariadené.

Podľa § 151o ods. 3 OZ ak nie je vlastník stavby zároveň vlastníkom príľahlého pozemku a prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, súd môže na návrh vlastníka stavby zriadiť vecné bremeno v prospech vlastníka stavby spočívajúce v práve cesty cez príľahlý pozemok.“

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že podmienkou pre nariadenie neodkladného opatrenia po začatí súdneho konania je osvedčená potreba bezodkladne upraviť dočasným spôsobom pomery sporových strán. Táto potreba bola v napadnutom konaní odôvodnená absenciou prístupu žalobcov k ich rodinnému domu a garáži. Obsahom nariadeného neodkladného opatrenia (v ostatnej časti, pozn.) je teda v podstatnom na strane sťažovateľov povinnosť umožniť prechod a prejazd žalobcov cez pozemok v ich vlastníctve v stanovenom rozsahu. Po právoplatnom čiastočnom rozsudku ostáva „v hre“ návrh žalobcov na zriadenie vecného bremena práva prechodu súdom podľa § 151o ods. 3 OZ. V meritórnom konaní o tomto návrhu bude predmetom dokazovania a posúdenia, či sú naplnené hmotnoprávne podmienky pre jeho zriadenie, medzi iným aj tej skutočnosti, či je žalobca vlastníkom príľahlej nehnuteľnosti, čo by mu umožňovalo zriadenie prístupu „vo vlastnej réžii“ a potenciálne viedlo k meritórnemu zamietnutí jeho žaloby. Uvedené z hľadiska rozsahu dokazovania nezodpovedá povahe rozhodovania o zrušení neodkladného opatrenia.

15. Pre úspech návrhu na zrušenie neodkladného opatrenia je rozhodujúce tvrdenie a preukázanie skutočností, ktoré by odôvodňovali záver, že potreba dočasnej úpravy pomerov už nepretrváva v dôsledku zmeny skutkových či právnych okolností veci. Sťažovatelia v konaní tvrdili, že došlo k zmene pomerov na strane žalobcu, ktorý sa stal spoluvlastníkom iných nehnuteľností, cez ktoré si vie sám zabezpečiť prístup k svojmu rodinnému domu. Uvedené tvrdené skutočnosti však sťažovatelia v konaní pred všeobecnými súdmi ničím nepreukázali. Preto nemožno vytýkať všeobecným súdom, keď neosvedčené tvrdenia sťažovateľov nepovažovali za dostatočne relevantné a návrh na zrušenie neodkladného opatrenia zamietli.

16. Zároveň ústavný súd podotýka, že sťažovateľom nič nebráni v tom, aby podali nový návrh na zrušenie neodkladného opatrenia po tom, čo budú disponovať dôkazmi, ktorými podložia svoje tvrdenia. Preto ústavný súd nevidí dôvod zasahovať do napadnutého rozhodnutia krajského súdu týkajúceho sa neodkladného opatrenia, najmä s poukazom na zásadu svojej zdržanlivosti a minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

17. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že tvrdenie sťažovateľov o neexistencii alternatívneho petitu žaloby neobstojí vzhľadom na obsah žaloby popísaný jednak v samotnej ústavnej sťažnosti, ako aj vyplývajúci z jej príloh. Aj v súvislosti s návrhom na konštitutívne

zriadenie vecného bremena súdom je dôvodné nariadenie neodkladného opatrenia v stanovenom rozsahu. Inými slovami, všeobecné súdy ustálili, že aj po tom, čo žalobcovia nepreukázali vydržanie vecného bremena, a bude sa rozhodovať o jeho prípadnom zriadení súdom, pretrváva do rozhodnutia veci naliehavá potreba úpravy pomerov v prospech práva prechodu pre žalobcov, ktorý podľa dosiaľ osvedčených a nevyvrátených skutočností nedisponujú iným prístupom. Ústavný súd nezistil žiadne pnutie uvedeného právneho posúdenia a výkladu poskytnutého všeobecnými súdmi s označenými základnými právami sťažovateľov.

18. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým uznesením a označenými právami sťažovateľov nezistil takú príčinnú súvislosť, ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu